

poetike i
politike
etnografije
danas

za koga?
s kim?
zašto?
za koga?

Zagreb, IEF denog 2025.

poetike i politike etnografije danas: zašto, kako, s kim i za koga?

6. i 7. studenog 2025.

Institut za etnologiju i folkloristiku
Šubićeva 42, Zagreb

četvrtak

6. studenog 2025.

Registracija

9:30

Otvaranje skupa

10:00

10:15 – 11:30

I. sesija

moderira: **Tomislav Pletenac**

Sanja Potkonjak i Tea Škokić

Etnografija: zašto, kako, s kim i za koga?

Mišo Kapetanović

U ime osjećaja: pisati o metodologiji afekta poslije velikih obrata

Danijela Majstorović

Od diskursa ka afektu: politika mjesta i poetika odnosa u etnografiji

PAUZA

12:00 – 13:00

II. sesija

moderira: **Bojan Mucko**

Adriana Zaharijević

Ko smo kada mislimo?

Andrea Matošević

Tri "etnografska" primjera bez etnografije:

Sohn-Rethel, Heidegger, Seidl

PAUZA

13:45 – 15:15

III. sesija

moderira: **Marijana Hameršak**

Tomislav Pletenac

Etnografija nakon genocida

Mojca Piškor i Iva Pleše

Kontrapunkti čitanja logorskih memoara

Kristina Vugdelija

Etika i politika suučesništva u istraživanju odbojnih političkih Drugih

petak

7. studenog 2025.

10:00 – 11:30

IV. sesija

moderira: **Mojca Piškor**

Iva Grubiša

Pisati nelinearno vrijeme:

etnografsko zahvaćanje fragmentiranih temporalnosti

Igor Petričević

Između: istovremena etnografija

migrantskih iskustava i iskustava s migrantima

Marijana Hameršak

Popisi umrlih na granicama i poetike i politike etnografije danas

PAUZA

12:00 – 13:30

V. sesija

moderira: **Iva Pleše**

Bojan Mucko

Bumerang

Melanija Belaj

Jesam li ona koja nisam: o etnografiji volontiranja kroz osobnu leću

Damir Arsenijević

Zemlja-Voda-Zrak: ekološka humanistika na tromedi umjetnosti, aktivizma i akademskog rada u Bosni i Hercegovini

PAUZA

14:15 – 15:15

VI. sesija

moderira: **Iva Grubiša**

Anamarija Žugić-Borić

Dramaturgija glazbe i zvuka

kao afektivna etnografija prostora i otpora

Matija Krizmanić

Paraetnografija: od politike sudioništva do poetike reprezentacije

Sanja Potkonjak

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Tea Škokić

Institut za etnologiju i folkloristiku

Etnografija: zašto, kako, s kim i za koga?

U izlaganju koje je zamišljeno kao uvod u znanstveni skup nastojat ćemo pojasniti našu motivaciju za njegovo održavanje, još jednom ponoviti sad već gotovo četrdeset godina stara pitanja poetike i politike etnografskog rada i dodati im nova te najaviti problemska čvorišta koja smo prepoznale u predloženim temama sudionica i sudionika skupa. U grubo ocrtanom kontekstu društvenog, političkog, ekonomskog i kulturnog života u kojem djelujemo, pozvat ćemo na razmatranje glavnih etičkih, metodoloških i epistemoloških prijepora etnografije danas, uz poziv na promišljanje o produktivnim, emancipacijskim, jakim stranama etnografije kojima bismo, osim/nakon kritike i narativizacije, prepoznali i/ili domislili i neke drukčije dosege i prakse.

Mišo Kapetanović

Institut za istraživanje
Habsburške Monarhije i Balkana
Austrijska akademija znanosti

U ime osjećaja: pisati o metodologiji afekta poslije velikih obrata

Ovaj rad polazi od posljednja dva poglavlja zbornika (Fischerovog *Ethnicity and the Post-Modern Arts of Memory* i Rabinowovog *Representations Are Social Facts*) kako bi uspostavio vezu s raspravama o osjećajima te otvorio pitanje mogućnosti alternativnog istraživanja emocija izvan okvira afektivnog obrata i kulturne povijesti emocija. Analizirajući tekstualne strategije i retoričke figure u etnografskom pisanju, nastojim ukazati na njihovu ulogu u reflektiranju kompleksnih odnosa moći. Pritom preispitujem granicu između etnografije kao književnog žanra i etnografije kao političke prakse, osobito u kontekstu istraživanja emocija. Neposredno prije objavljivanja zbornika *Writing Culture* pojavila se manje zapažena, ali iznimno važna struja antropologije emocija, počevši od radova Renata i Michelle Rosaldo, preko Catherine Lutz do Andrewa Beattyja, čiji su radovi i danas relevantni. Ova tradicija promišlja mogućnost bilježenja osjećaja na terenu i njihova prenošenja na papir izvan autoetnografije ili subjektivne pozicije istraživača. Cilj rada je otvoriti mogućnost razdvajanja istraživanja osjećaja od zadataka koje im često nameće tradicija postfordističke političke ontologije te predložiti nove konceptualne pristupe osjećajima i afektima.

Danijela Majstorović

Filološki fakultet

Katedra za anglistiku

Univerzitet u Banjoj Luci

Od diskursa ka afektu: politika mjesta i poetika odnosa u etnografiji

Kada sam prije sedam godina počela rad na temi društvenih pokreta i migracija, bivajući istovremeno i aktivistkinja i profesorica i migrantkinja u Njemačkoj, bilo je jasno da moje dotadašnje gledanje na svijet kroz optiku društvenog konstrukcionizma nije dovoljno da opišem procese i realnosti tadašnje, a i sadašnje Bosne i Hercegovine. Iako bez formalnog antropološkog treninga, kroz učešće u pokretu Pravda za Davida a potom i zbog odlaska u Njemačku od tri godine, gdje sam bila dijelom balkanske emigrantske zajednice posebno velike nakon Bundestagove regulative za Zapadni Balkan, moje istraživanje i propitivanje otišlo je empirijski u etnografskom pravcu, a teorijski u pravcu novog i kritičkog materijalizma (Lettow 2017).

U pokušaju epistemičke poniznosti (Allen 2016) nastojeći situirati istraživanja (Haraway 1986) koja sam radila na periferiji, o periferiji "u centru" te granici, po prvi put sam razumjela "tijelo kao minimalnu jedinicu političkog" (Vishmidt 2020), a afekt kao svijest o drugim tijelima. Pojmovi asemblaž, plato i rizom (Deleuze & Guattari 1996) bili su mi veoma korisni pri opisivanju onog što sam vidjela i naučila. Proučavanje periferalnosti drugih kao i sopstvene uz svijest o bjelačkoj i akademskoj privilegovanosti tražilo je da se odredim spram politike mjesta (Rich 1994) i poetike odnosa (Glissant 1997), odražavajući afektivnu podešenost istraživačkog asemblaža kao i izbore djelovanja ovih konstelacija, njihove korijene (engl. *roots*) i rute (engl. *routes*).

Adriana Zaharijević

Institut za filozofiju i društvenu teoriju

Univerzitet u Beogradu

Ko smo kada mislimo?

U izlaganju ću adresirati činjenicu da govorim na skupu u čijem je naslovu disciplina kojom se nikada nisam bavila, ali i prateću činjenicu – da se tako nešto ne događa prvi put. U nastojanju da odgovorim na pitanje otkuda ja ovde – nagađajući motivaciju za poziv i analizirajući sopstveni pristanak – tematizovaću noseći niz pitanja: "Tko govori? Tko piše? Kada i gdje? S kim ili za koga? Pod kojim institucionalnim i povijesnim ograničenjima?" Izlaganje će u tom smislu biti "iz ja", svojevrsni autoetnografski postupak u kojem je već to "ja" (ko?) osvešćeni problem. Osvrćući se na to o čemu je ovo ja pisalo, razmotriću više dimenzija kako: apostrofirajući lično kao kvalitet iz perspektive feminističke teorije, manu iz perspektive filozofije; upitana nad kolektivnim – kog kolektiva i iz kog registra (kolektivno kao filozofski subjekt, kao žena, kao Srbi, kao Jugoslavija, kao "Istočna Evropa"); gde – i na kom jeziku se iskazuje to gde – te kome je ono imaginarno upućeno; kada je svesno upućeno nekome, je li to krik sa periferije, i da li se iskazuje kao njeno predstavljanje ili kao pokušaj brisanja; ima li iz mog gde (i kada) ikakve mogućnosti da se načini razlika između akademskog rada i društvenog angažmana, i da li je političnost napisanog izbor ili namet?

Andrea Matošević

Filozofski fakultet

Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Tri "etnografska" primjera bez etnografije: Sohn-Rethel, Heidegger, Seidl

Izlaganje će biti posvećeno trima autorskim primjerima koji se, unatoč epistemološkoj, ideološko-vrijednosnoj, medijskoj, ishodišno geografskoj i političkoj različitosti, mogu smjestiti pod zajednički nazivnik etnografskog izričaja kojemu nedostaje osmišljena etnografija. Značajan dio autora u zborniku *Writing Culture* promišlja različite sinkronijske i dijakronijske etnografske iskaze, njihovu poetiku i politiku, no u njihovim se analizama uvijek radi o svjesnom, intencionalnom, etnografskom istraživanju. No, što se dešava kod primjera čiji autori nisu primarno antropolozi, niti su njihove namjere eksplicitno etnografske, ali se rezultati mogu interpretirati takvima? Kakvu vrijednost za etnografiju imaju filozofsko i umjetničko promišljanje, interpretacija i uradci koji se ne služe njenim etičkim i metodološkim postulatima, ali zadiru u teme bliske ili istovjetne tom istraživačkom polju? Na ta će se pitanja pokušati odgovoriti u izlaganju na primjerima koji se protežu od sredine 1920-ih do današnjih dana, a karakterizirani su interpretativnom dovitljivošću, naivnom autoetnografijom i etički dvojbenim odlukama: Alfred Sohn-Rethelovom tekstu *Filozofija slomljenog*, Martin Heideggerovom *Zašto ostajem u provinciji?* te Ulrich Seidlovom filmu *Jesus, You Know*.

Tomislav Pletenac

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilište u Zagrebu

Etnografija nakon genocida

Ako se etnografija u jednom trenutku našla u krizi reprezentacije (Clifford 1986; Markus & Fischer 1986) konstatirajući kako su etnografski tekstovi duboko određeni prostornim i vremenskim kontekstom u kojima nastaju, pred pokušajem opisivanja društava nakon genocida ta kriza se dodatno produbljuje. Naime, svaka etnografska praksa tražit će stvaranje smislenih interpretacija i pri tome neminovno obnoviti nasilje s kojim je bila suočena, neku vrst interpretativnog, epistemološkog nasilja. Jer žrtve će u svim tim pojašnjavanjima i uvidima ostati tek objekti koji jamče konzistenciju diskursa.

Jednu od tih interpretativnih silnica činilo je i posezanje mobilizacijskih ratnih politika u arhive koje je iza sebe ostavila gotovo stogodišnja etnografska praksa. Stoga se pri pisanju o srebreničkom genocidu ne radi tek o problemu povlaštene pozicije koju kritizira Clifford već o objektivnom nasilju (Žižek 2008) same etnografije. Pisati bez nasilja postaje, dakle, disciplinarni i etički zahtjev na koji nije jednostavno odgovoriti. U ovom izlaganju predložit ću dvije moguće opcije. Jedna se odnosi na konstrukciju "etnografije događaja" temeljenu na konceptima Alaina Badioua, a druga na mogućnost "inducirane etnografije", koja se pak temelji na konceptu enigmatičnog označitelja francuskog psihoanalitičara Jeana Laplanchea.

Kontrapunkti čitanja logorskih memoara

U središtu su izlaganja raskoraci i približavanja u čitanjima autobiografskih, dnevničkih, memoarskih i srodnih tekstova koji posreduju iskustvo zatočeništva u koncentracijskim logorima u Hrvatskoj u vrijeme Drugog svjetskog rata. Premda njihovu čitanju inicijalno prilaze s različitim istraživačkim fokusima i interesima – jedna baveći se recentnim i aktualnim iregulariziranim migracijama, druga ulogom i mjestom glazbe i zvuka u akustičkim režimima logora – autorice ovim izlaganjem nastoje ukazati na prijepore koji se između ostaloga dotiču pitanja posredovanja zapisa "iz logora", prilagodbi tih tekstova i njihovog jezika, biografija njihovih autora, kao i pitanja njihovih naknadnih čitanja i refleksija u literaturi koja se tim tekstovima na različite načine bavi. Na tom će tragu dio izlaganja biti posvećen autobiografskom tekstu Erwina Millera, objavljenom u relativno kratkom periodu u dva izdanja, jednom u Zborniku Jevrejskog istorijskog muzeja iz Beograda 1997. godine, te drugom u izdavačkoj kući Durieux iz Zagreba 2004. godine, kao i onome što različiti pristupi čitanju tog teksta – etnografsko-filološki s jedne, i akustemološko-etnografski s druge strane – donose i uočavaju. Središnjim pitanjima apostrofiranim u pozivu skupa – tko piše? za koga? kako? zašto? – ovim ćemo izlaganjem pridružiti pitanja koja se odnose na izazove i nedoumice istraživačkog čitanja, na "kako? zašto? za koga?" takvog čitanja.

Etika i politika suučesništva u istraživanju odbojnih političkih Drugih

Izlaganje se bavi etičkim i političkim dimenzijama suučesništva u etnografskom istraživanju tzv. odbojnih političkih Drugih – skupina i pojedinaca koji su u hrvatskom društvu konstruirani kao "nekulturni nacionalistički Drugi" (Jansen 2005). Na primjerima iz višegodišnjeg terenskog istraživanja, koje je uključivalo fenomenološki utemeljeno sudjelovanje u događanjima vezanima uz sjećanje na rat u Hrvatskoj, istražuje se kompleksna dinamika istraživačke pozicionalnosti i načini na koje se u terenskim interakcijama oblikuju različiti modaliteti suučesništva. Posebno se pritom razmatra kako se suučesnička pozicija ostvaruje kroz strategije svjesne suspenzije političkih emocija (Hage 2009) i zauzimanja etički dvojbene pozicije "djelomičnog prikrivanja" političkih (antinacionalističkih) pozicija istraživača (Falcone 2010).

Kroz refleksije o terenskim iskustvima problematizirat će se ambivalentnost suučesničkog etnografskog pristupa: kako suučesništvo predstavlja alat za dublje razumijevanje iskustava sudionika istraživanja i društvenih i afektivnih dinamika na terenu, ali i rizik od otklizavanja u normalizaciju ilicitnih diskursa i praksi te političkih i ideoloških pozicija koje istraživač inače odbacuje. Razmatranjem suučesništva kao pozicije koja generira vrijedne spoznaje, ali i ozbiljne etičke dileme vezane uz reprezentaciju odbojnih političkih Drugih i legitimaciju njihovih diskursa i praksi, propituju se napetosti između zahtjeva etnografskog angažmana i političke odgovornosti istraživača. U tom smislu, izlaganje nastoji otvoriti prostor za refleksiju i raspravu o poziciji, ulozi i kritičkom angažmanu istraživača u politički osjetljivim kontekstima.

Iva Grubiša

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Pisati nelinearno vrijeme: etnografsko zahvaćanje fragmentiranih temporalnosti

U izlaganju se analiziraju metodološki i epistemološki izazovi istraživanja suvremenih izbjegličkih iskustava u Zagrebu s naglaskom na to kako etnografski artikulirati i narativno oblikovati iskustva vremena koja se opiru linearnim kronologijama. Rad se temelji na dvije temporalne okosnice koje autorica naziva vremenom Porina, kao naizgled statičnog, ali značenjski dinamičnog perioda života u Prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite; te temporalnog vrtloga kao individualnog iskustva fragmentirane temporalnosti u kojoj se prošlost, sadašnjost i budućnost nepredvidljivo isprepliću.

Autorica adresira pitanja kako pisati o vremenu koje "stoji", a kako o onome koje se "vrtloži" (usp. Fontanari 2019; Hage 2009; Khosravi 2017; Knight 2021) te analizira korištene tekstualne strategije za dočaravanje guste sadašnjosti čekanja i neizvjesnosti, kao i eksperimentiranje s narativnom strukturom za odražavanje vremenske dezorijentiranosti. Takav pristup formi teksta nije samo poetska, već i politička odluka odbijanja linearnih opisa i narativa koji nisu u skladu s kompleksnošću temporalnih (izbjegličkih) iskustava. Time rad doprinosi raspravi o tome može li etnografsko pisanje adekvatno reprezentirati iskustva vremena koja se opiru linearnim narativnim formama.

Između: istovremena etnografija migrantskih iskustava i iskustava s migrantima

Na temelju istraživanja migracija i prihvata migranata u naselju, izlaganje problematizira metodološku, etičku i političku istraživačku poziciju "između". U izlaganju će biti predstavljen jaz između lokalnih percepcija o tome kako migranti žive i što žele, i stvarnosti svakodnevnog života u prihvatnom centru. Istaknut će se suprotstavljeni stavovi između želje određenih lokalnih stanovnika za dislociranjem migranata i prava migranata na ostanak. Sama opreka "migrant"–"lokalac" podvrgava se kritičkoj analizi, s naglaskom na njezinu funkciju kao analitički alat, ali i na opasnosti esencijalizacije. Također će biti opisan istraživački proces, uključujući etnografske odluke donesene na terenu i u pisanju teksta. Problematske točke koje će biti razmotrene uključuju: Kako istraživati i pisati o iskustvima samih migranata te o iskustvima lokalaca s migrantima u tijeku procesa konstruiranja grupnih granica? Kakva je uloga istraživačke pozicionalnosti? Koje se teme na terenu prioritziraju, a koje postaju osjetljive ili opasne za reprezentaciju? S kojim se sugovornicima, i na koje načine, gradi i mijenja odnos? Što znači etnografija društvene distance i emocija u svakodnevnim interkulturalnim susretima, u vremenu kada su migracije u središtu neoliberalne politike afekata? Izlaganje se zaključuje refleksijom o neizbježnoj parcijalnosti etnografije, važnosti i granicama kontekstualizacije te potrebi za nijansiranim narativima i gustim opisima.

Popisi umrlih na granicama i poetike i politike etnografije danas

Popisi su svugdje oko nas, mali i veliki, vidljivi i nevidljivi, obavezni ili izborni. Popisi stanara, popisi knjiga, popisi ulica, popisi izbornih kandidata, popisi namirnica, popisi obaveza, popisi pretplatnika, popisi članova itd. Kao jedan od najstarijih administrativnih alata (Goody 1977), popisi očekivano imaju važnu ulogu i u regulaciji, definiranju i discipliniranju kretanja ili održavanju rasijalizirane društvene segregacije kroz migracijske politike. Neki od njih imaju snagu službenih dokumenata, poput Popisa sigurnih zemalja u postupku odobrenja azila (NN 45/2016) ili su definirani pravilnicima, poput Popisa dokumentacije koja se prilaže uz zahtjev za izdavanje kratkotrajne vize (NN 109/2021). Odgovarajući na poziv na promišljanje suvremenih etnografskih istraživanja, analiza, iskaza i tekstova ususret četrdesetoj godišnjici objavljivanja zbornika *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography* (1986), u svojem ću se izlaganju usmjeriti na drugačiju vrstu popisa. U mom će fokusu biti popisi umrlih na granicama koji nastaju izvan službenog regulatornog okvira, ponekad i u okviru etnografskih ili njima srodnih pothvata. U izlaganju ću nastojati ocrtati osnovne povijesno-geografske koordinate tih pothvata, kao i temeljne argumente njihovih kritičara. Polazeći od razumijevanja tih popisa kao oblika etnografskog pisanja, ali i predmeta etnografskih istraživanja, pokušat ću naznačiti i osnovne tekstualne aspekte i afektivne potencijale tog faktualizacijskog žanra.

Bumerang

Izlaganje se bazira na refleksiji o radu s marginaliziranim zajednicama u kontekstu iregulariziranih svakodnevnica i asimetričnih odnosa moći između "suradnika". Neformalnu komunikaciju sa stanovnicima/ama getoiziranog romskog naselja započeo sam naivnim pokušajem preraspodjele vlastitih društvenih privilegija, a kroz improvizirani društveni angažman s vremenom se organski uplićem u razne formate, od proizvodnje medijskih sadržaja i pokretanja humanitarnih mehanizama, do formalnije medijacije između naselja i gradskih institucija. Svaki od improviziranih koraka pritom me dovodi do neintendiranih, kompromitirajućih posljedica. Na tragu kritike privatizacije javne sfere Lauren Berlant, humanitarni formati preusmjeravaju odgovornosti, fiksiraju pozicije, zrcale i produbljuju postojeće razlike. Formalna medijacija ruši mostove do zajednice spontano izgrađene neformalnom praksom, vodi u slijepu ulicu strukturnog rasizma. Politiziranje odozgo i očekivanja odozdo pritišću u sredini, a profesionalno pozicioniranje, strukovni protokoli i društveni status antropologije p/ostaju pitanje izvedbe i taktiziranja (bez partiture). Neodrživi zahtjevi nametnuti odozgo, iz sredine se pokušavaju regulirati poput skliskog bumeranga – osobnim prijetnjama stečenim terenski, odozdo. Taj neodrživ i neproduktivan rad (možda) postaje smislenim ako se (naknadnom intervencijom) proglasi istraživačkim i pokuša artikulirati etnografski.

Jesam li ona koja nisam: o etnografiji volontiranja kroz osobnu leću

U izlaganju ću promišljati vlastitu istraživačku poziciju u dvogodišnjem istraživanju volonterske građanske inicijative u Zagrebu koja pomaže osobama u beskućništvu i drugim siromašnim građanima. Promišljanje proizlazi iz razumijevanja rada inicijative kao oblika građanske pomoći (Fechter & Schwittay 2019; Fylkesnes 2019) i oblika vernakularnog humanitarizma, odnosno humanitarizma malog opsega (Brković 2017, 2023) te "razmišljanja iz krhkosti" koje predlaže Domínguez Rubio (2020, 2023), pritom pretpostavljajući kako krhkost nije svojstvo upisano u stvari i tijela, već uvjet koji proizlazi iz njihovih odnosa.

Kroz analizu relacija koje se unutar inicijative uspostavljaju, transformiraju i održavaju – kako između volontera i osoba kojima je pomoć namijenjena, tako i među samim volonterima – nastojat ću reflektirati vlastiti istraživački angažman te razmotriti genezu njegove motivacije. Pritom se, između ostalog otvara pitanje utemeljenosti te i opstojnosti tog angažmana: proizlazi li on iz prethodno internaliziranih etičkih obrazaca suosjećanja i empatije, istraživačke znatiželje, ili ga je moguće sagledati kao rezultat transformativnog potencijala mreže odnosa u grupi.

Damir Arsenijević

Filozofski fakultet

Univerzitet u Tuzli

Zemlja-Voda-Zrak: ekološka humanistika na tromeđi umjetnosti, aktivizma i akademskog rada u Bosni i Hercegovini

U svom izlaganju, osvrnuću se na suradničku platformu za ekološku humanistiku "Zemlja-Voda-Zrak" (www.zemljavodazrak.com) koja je pokrenuta u Tuzli, Bosni i Hercegovini, kako bi propitivala i intervenisala u ekološko nasilje kao nastavak ratne logike. Posebno ću se fokusirati na četiri grafička romana (*Zemlja-Voda-Zrak*; *Željezne zvijeri: uspon i pad*; *Crni med*; *Zviždačica*) nastala kao zajednički poduhvat da se dokumentuju ekološke borbe u post-industrijskom ili pozno-industrijskom poraću u Bosni i Hercegovini. U zajedničkom poduhvatu da se kolektivizuju različite borbe od 2000-ih godina – radnički štrajkovi, studentske okupacije, protesti i plenumi iz 2014., javna okupljanja porodica nestalih osoba, te ekološki protesti – ovi grafički romani su nam omogućili da učinimo vidljivim i da validiramo one nepriznate geste, odnose i emocionalne pejzaže koji se opiru nasilnoj društveno-ekonomskoj transformaciji koja je sanitizirana sintagmom "tranzicija u kapitalizam". Sesije suradničkog mapiranja efekata ekološkog nasilja nisu tek sesije pričanja priča – one su i prostori gdje se prave veze i produbljuju odnosi između različitih generacija. U osnovi ovih grafičkih romana jeste propitivanje kako se sâm život reprodukuje u kontekstu lokalnih, regionalnih i međunarodnih antidruštvenih snaga koje nastavljaju da brutalizuju, osiromašuju i destabilizuju Bosnu i Hercegovinu.

Dramaturgije glazbe i zvuka kao afektivna etnografija prostora i otpora

Izlaganjem će se evocirati načini na koje dramaturgije glazbe i zvuka u izvedbenim umjetnostima reflektiraju društvene izazove u Hrvatskoj: od potrage za identitetom u razdoblju tranzicije i postsocijalizma do propitivanja kulturne i društvene, osobito radničke povijesti u kontekstu kasnoga kapitalizma. Pokazat će se kako subverzija kazališnoga koda postdramskim glazbeno-zvučnim dramaturgijama očituje kritički stav i transformativni kulturno-politički potencijal. U tom će se smislu posebno razmotriti interakcije glazbenodramaturških postupaka s fizičkim prostorima kulture – njihov afektivno-akustički potencijal da sondiraju povijesne naslage prostora i, rekonfiguracijom zvučne arhitektonike, otvore mogućnosti za drukčije oblike zajedničkoga djelovanja. Među ostalim, pokazat će se kako umjetnici takvim praksama, tragajući za autentičnošću i razlikom, prostorima slobodnog izražavanja i interpretativnim pukotinama povijesti, nehotice ili hotimice akustički bilježe društveno-povijesna zbivanja na prijevojima prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Napokon, iz perspektive same autorice kao istraživačice, ali i sudionice glazbenih (i kazališnih) stvaranja promislit će se epistemološka i etička pitanja o granicama između znanstvenog i umjetničkoga rada te o odnosu između etnografskoga promatranja i umjetničkoga sudjelovanja: ako se znanje proizvodi u glazbi/zvuku, oživljenom prostoru i zajedničkom afektu, što je tada uloga istraživača – bilježiti nehotični etnografski čin ili u njemu aktivno sudjelovati; što je dopušteno, a gdje valja zastati?

Paraetnografija: od politike sudioništva do poetike reprezentacije

Četrdeset godina nakon objave *Writing Culture*, etnografski tekst i dalje ostaje mjesto tenzija između reprezentacije i relacije, između autorstva i kolaboracije, čestitosti i etičke odgovornosti. Upravo etnografski tekst, kao dokaz znanstvenog rada, i dalje je temeljni medij i okvir etnografskog znanja, ali i naših etnografskih praksi. Iako oblikovan etnografskim znanjem, terenom i terenskim sklopovima, etnografski tekst ne odgovara svim oblicima znanja koje usvajamo našim djelovanjem. U ovom izlaganju promišljam paraetnografiju ne samo kao metodološki okvir, već kao poziciju u kojoj se susreću ranjivost pisanja i politika sudioništva. Oslanjajući se na para-site pristup Georgea Marcusa, iznosim primjer etnografske prakse razvijene u okviru čitalačkog kluba LGBTIQ+ zajednice u Zagrebu. Teren nije zatečen, nego konstruiran – i to ne kao stabilna pozornica, već kao sklop (*assemblage*) odnosa, afekata, institucija i očekivanja. Takva konfiguracija omogućuje propitivanje same mogućnosti pisanja etnografije iz pozicije perifernog sudionika, onoga koji je istodobno autor, domaćin i gost. U rizomatskom prostoru između etnografske bliskosti i znanstvene diskreditacije, između discipline i disonance, paraetnografija postaje i epistemološko i političko utočište: za znanja koja su bliska, ali se teško pišu. Znanja koja su možda nečitljiva kao podatak, ali nužna za svjedočenje.

Programski i organizacijski odbor

Sanja Potkonjak (FFZG, Zagreb)

Tea Škokić (IEF, Zagreb)

Oblikovanje i prijelom

Mojca Piškor

Mjesto održavanja

Institut za etnologiju i folkloristiku

Šubićeva 42/5 kat

10 000 Zagreb

Hrvatska

www.ief.hr

Znanstveni skup financira
Europska unija –
NextGenerationEU u sklopu
projekta **Poetike i politike
etnografije danas**

<https://www.ief.hr/nextgenerationeu/poe-tike-i-politike-etnografije-danas-epp/>

